

Ledün ilminin ince mes'eleleri

Ceyhun Bey: “İlm-i ledün nedir? Önemi nedir? Delilleri var mıdır? Kimlere verilir?”

İlim sıfatı Allah’a ait bir sıfattır. Alîm olan, her şeyi kayıtsız şartsız bilen, ilm-i gaybı ve şehadeti ile bütün kâinatı kuşatan ve ilmi sonsuz olan Allah’tır. Kur’ân bildiriyor ki: “Gaybın anahtarları O’nun katındadır. Onları ancak Allah bilir. Karada ve denizde ne varsa Allah bilir. Düşen hiçbir yaprak yoktur ki, Allah onu bilmesin. Yerin karanlıklarında hiçbir dâne yoktur ki, Allah onu bilmesin. Yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki, -apaçık bir kitapta bulunur- Allah onu bilmesin.”¹

İnsanın bilgisi, Allah’ın sonsuz ilmi yanında hiç mesabesindedir. İnsanlar ancak Allah’ın bildirdiği kadar bilirler. Bu bağlamda insana, meleklerin dediği gibi “Allah’ım! Seni tesbih ederiz, Senin bize bildirdiklerinden başka bizim bilgimiz yoktur. Şüphe yok ki sonsuz ilim ve hikmet sahibi olan Sensin!”² demekten başka bir şey düşmez.

İnsanın iki türlü bilgi edinme yolu vardır: 1- Kendi kesbi ile (Kendi gayret ve çabası ile) 2- Allah’ın vehbi ile (Allah’ın doğrudan kendisine ilim vermesi suretiyle)

İnsan zahiri ilimleri, yani varlıkların bize bakan, sebeplerle izah edilen yönünü kendi aklı ile; yaşayarak, görerek, okuyarak, tecrübe ederek, bilgi edinerek öğrenir. Buna kendi çabamızla elde ettiğimiz bilgiler mânâsında kesbi ilimler diyoruz.

Vehbi ilimlere gelince... Bâtını ilimler de denen, varlıkların içyüz/ arkayüz/ öteyüz bilgisini ise insan kesbiyle değil; Allah’ın vehbiyle, yani öğretmesiyle öğrenir. Nitekim Kur’ân, “Allah Âdem’e esmayı öğretti.”³ Buyurmuştur. Anlaşıyor ki insanlık, Hazret-i Âdem’den beri Allah’ın güzel isimlerini, bu güzel isimlerin varlıklar üzerindeki tecellilerini, varlıkların görünen ötesi boyutları bulunduğunu ve bu boyutların ancak Allah’ın lütfu ile öğrenilebileceğini öğrenmiş bulunuyor.

Ledün ilmi (İlm-i ledün) kavramı, Kehf Sûresinin 65. Âyetinde geçen bir kavram dolayısıyla fikir dünyamıza girmiştir. Söz konusu ayette Allah (cc) buyuruyor ki: “Nihayet kullarımızdan bir kul (olan Hızır’ı) buldular ki, biz ona, katımızdan bir vahiy vermiş ve katımızdan (gayblara dair özel) bir ilim öğretmiştik.”⁴ Bu âyette geçen “allemnahu min ledunna ilma” kelimesi “Ona katımızdan bir ilim öğrettik” demektir.

Ki, ledün kelimesi bu ayetten alınmış ve gayba ait özel bir ilim alanı olarak zihinlerde yer etmiştir.

Asla bakarsanız; zahiri olsun, batınî olsun, kesbi olsun, vehbî olsun, bütün ilimler Allah'a aittir ve Allah katındandır. Ve yine kelimenin aslına bakarsanız, peygamberlere vahiy yoluyla gelen bütün ilimler ledünni ilimden sayılır. Çünkü bütün vahiyler Allah katındandır.

Fakat ledün kelimesi, İslâm düşünce tarihi boyunca, zahirî bilgilerle ulaşamayan, eşya ve olayların perde arkası ve perde ötesi ile ilgilenen özel bir ilim dalının adı olarak kullanılagelmiş ve bu kullanışla da kavramlaşmıştır.

Peygamberler çoğu kere hem zahir ilimlere, hem de ledünni ilimlere mazhar olmuşlar; fakat insanlara zahir ilimleri tebliğ etmekle memur edilmişlerdir. Çünkü zahiri ilimleri herkesin akıl ile kavraması ve gereği ile amel etmesi daha kolay ve açıklık bakımından adalete daha uygundur. İslâm şeriatı da zahire göre hükmediyor. Ledünni alan ise Allah'ın hususî kullarına öğrettiği hususî bir alandır.

Meselâ Kehf Sûresinde Hazret-i Musa (as) ile bir gemiye binen Hazret-i Hızır'ın (as) macerası hikâye edilir. Hazret-i Hızır (as) durup dururken bindikleri gemiyi deliyor. Bunun sebebini de Hazret-i Musa'ya (as) daha sonra şöyle açıklıyor: "O gemi, denizde çalışan birtakım yoksul kimselere ait idi. Onu yaralamak istedim, çünkü onların ilerisinde, her gemiyi zorla ele geçiren bir kral vardı."⁵ Hazret-i Hızır (as) ileride olacakları ledünni ilmiyle keşfederek gemiyi yaralıyor; böylece yoksulları zalim kralın hışmından koruyor.

Keza, Hazret-i Süleyman'a ve Hazret-i Davud'a (as) kuşların dilinin öğretilmesi,⁶ Hazret-i Süleyman'a (as) rüzgârın, cinlerin ve şeytanların itaatkâr kılınması,⁷ Hazret-i Davud'un (as) dağları, taşları ve kuşları zikirle konuşturması ve demiri yumuşatması,⁸ Hazret-i Yusuf'a (as) verilen rüyaların yorumu ilmi,⁹ Hazret-i Yakub'un (as) Hazret-i Yusuf'un (as) yaşadığını biliyor olması,¹⁰ Peygamber Efendimiz'in (asm) hendek savaşında kazı sırasında Kisra ve Bizans saraylarının yıkılacağını ve İslâm topraklarının genişleyeceğini görmesi ve ümmetini müjdelemesi peygamberlerin mazhar oldukları ilm-i ledün örneklerinden sadece bir kaçıdır.

Ledün ilmine evliyadan da mazhar olanlar olmuştur. İlm-i ledünnün sayılarla ilgili alanına Cifir ilmi denmiştir. İlm-i ledünne mazhar olan ve Cifir ilmine vakıf olan Bediüzzaman Hazretleri, Kur'ân ve imân esaslarının hakikatlerini kesin delillerle ümmete ders vermek hizmetinin, ilm-i cifir gibi gizli ilimlerin yüz derece daha üstünde bir meziyeti ve kıymeti olduğunu ifade ederek, bu kudsî vazifede Kur'ân ve

imân esasları gibi kesin ve muhkem delillerle bildirilen hakikatlerin s  -i istim  le meydan vermediğini beyan ediyor ve Ris  le-i Nur'da ilm-i cifr  n ihtiya  a göre kullanıldığını bildirerek, bu ilmin herkesçe kullanılmasına izin vermiyor. 11

Dipnotlar:

1. En'am S  resi: 59,
2. Bakara S  resi: 32.
3. Bakara S  resi: 31,
4. Kehf S  resi: 6.
5. Kehf S  resi: 79,
6. Neml S  resi: 16-17.
7. Enbiya S  resi: 81-82; Sebe S  resi: 12.
8. Sebe S  resi: 10-11,
9. Yusuf S  resi: 21.
10. Yusuf S  resi: 87,
11. Lem'alar.